

A „harmadik generáció” problémái

Igen, ő a harmadik generáció, szokták mondani mindenfelé. Olyan esetekben használják ezt a sötét, baljóslatú szólamot a leggyakrabban, ahol kirívó hibákra, feltűnő és megütközést keltő jelenségekre próbálnak magyarázatot keresni. Minél gyakrabban hallottam ezt a komor mondatot, annál jobban keltette fel a kíváncsiságomat, vájjon lehetséges-e, hogy ez a sok analóg eset mind véletlenül alapulna? És minél jobban elmélyedtem a kérdésben, annál inkább azt a következtetést merem levonni, hogy a facipőtől a facipőhöz való visszatérés igen gyakran *a jobb módban élő szülők hibás nevelési rendszerének* keserű gyümölcse.

A gyermek nevelésének a hibái már egész kora ifjúságában kezdődnek. A 6 éves gyermek öntudatos és gondolkodó lény, aki pontosan megjegyez és feldolgoz történéseket, amelyek azután mélyen belevésődnek a leikébe. Igen nagy hibának tartom a gyermeknek szembe való oktalan dicsérését. Gyakran voltam tanúja pl. a következő jelenetnek; 4 Egy 6 éves gyermek németül tanul. Kérdik tőle, mi az, hogy szép: az „Schön”, mondja a kicsi — és mi az, hogy szépség — az „Schönheit” — *az én vagyok*. A szülők, rokonok és a nagyanya nevetésben törnek ki és elismerően csókolgatják a gyermeket, aki diadalmasan néz szét maga körül. Mindenki boldog, mindenki mosolyog és senki sem látja, hogy mi történik itt. A szülői és rokoni elfogultság nem veszi észre, hogy a gyermek ezt a diadalt öntudatosan könyveli el, diadalt egy olyan tény felett, amely semmiesetre sem érdem és amiről egy 6 éves gyermeknek igazán nem volna szabad tudni és nem is tudna róla, ha ilyen és ehhez hasonló esetekből nem következethetne.

Másik eset: Egy 6 éves kislányról kisütötte a nagynénik kara a nagyanya vezényletével, hogy jó hallása van. A gyerek annyit hallotta, hogy ilyen meg olyan tehetséges, hogyha bárki leüt egy hangot a zongorán, azonnal elkezd jól vagy hamisan dúdolni, amely dúdolást a nagyanya pillanatonkénti tomboló lelkesedése szakítja félbe. Én, aki kültag létemre kevésbé vagyok elfogult, megkértem a kicsit, vonuljon a szo-

bájába és játszik a játékaival. Mélyen megsértve és elkeseredve engedelmeskedett, a szülőknek pedig be kellett menni és vigasztalni, miközben persze azt is mondták, hogy az a bácsi ideges — szóval röviden bocsánatot kértek tőle, hogy a kis csodának abba kellett hagynia az előadást. Felébresztenek a kicsikben olyan öntudatot, amely mindenre jó lehet, csak arra nem, hogy a szorgalmat és a kötélességtudást fejlessze. Ehelyett azonban életre hívja a beképzeltséget és az egocentricitást, ezt a két káros és fölösleges tényezőt, melyeknek kiirtása később a legnagyobb gondot okozza a szülőknek.

Határozottan elhibázott dolognak tartom a kis gyerekek vendég ségbe cipelését. A vendég nénik és bácsik kötelességüknek tartják, hogy a kicsiket agyba-főbe dicsérik. A dicséretnek 80 százaléka persze a büszkeségtől duzzadó szülőknek van címezve, de tekintettel arra, hogy mindez a gyermek előtt hangzik el, minden kirándulás róni egyet a gyermekeken és tovább kényeztetni azt.

Ezzel teljesen párhuzamos hibának tartom a gyermek testi elkényeztetését. Az olyan jól ismert Fräulein legfontosabb feladata, hogy a kicsike lehetőleg még egy lépést se tegyen a legszigorúbb felügyelet nélkül; ennek a lehetetlen felfogásnak azután az a következménye, hogy a gyermek 10—12 éves korában érzékeny lesz és annyira unisportív, hogy az a mai sportvilágban kirívó és nevetséges. Akkor azután, szintén Önigazolással, kisütik, hogy Péterkének lúdtalpa van, Zsuzsikának gyenge a szervezete. Az eredmény egy puha, elkényeztetett ember, akinek kevés fegyvere van az élet számos nehézségével szemben.

Ugorjunk át pár évet. A gyermek 10 és 18 között kezdi el tanulni az annyira fontos nyelveket. Itt követik el a szülők azt a hibát, hogy lehetőleg a legolcsóbb nyelvmester kezébe adják a gyermeket, az eredményt pedig vagy csak nagyon felületesen, vagy egyáltalában nem ellenőrzik. A következmény azután egy siralmas gügyögés, amely mindennek mondható, csak komoly nyelvtudásnak nem. Egy másik igen nagy hibának tartom, ha a 10 és 18 év körüli gyermekeket a nagyok társaságába beengedik. Semmi keresnivalójuk ott, mert vagy egyáltalán nem értik meg, amit a felnőttek beszélnek, vagy hibásan értik meg és egész lehetetlen következtetéseket vonnak le. Ezzel párhuzamosan jelentkező tünet az, hogy az ilyen gyermekek azután kerülnek az egykorúak-kai való érintkezést és a kortársaik előtt rövidesen nagyon ellenszenveseknek tűnnek fel. Ez aztán még jobban a nagyokhoz vonzza őket. Súlyos hiba ez, mert így elvesz a gyermek fiatalsága, egyszerre cseppen a gyermekekből a felnőttkorba és ezzel elveszti a gyermekek legszébb éveit, annak minden üdeségével és szépségével együtt.

Szinte hihetetlen, hogy a gyermekek milyen hangot használnak néha az alkalmazottakkal szemben. Egy 15 éves fiú egyszer előttem ci-

pöt vágott a szobalányhoz, mert az nem szolgálta ki elég gyorsan, egy másik leány meg összeszidta az inast, mert nem jött be azonnal a csengetésre, lehülyézte és megfenyegette, hogy beárulja az édesanyjánál. Hogy ez milyen szomorú és lehetetlen dolog, nem kell külön magyarázni.

Belátom, elkerülhetetlen, hogy a gyermek meglássa, hogy a mi társadalmi rendszerünkben nagy különbség van ember és ember között, de ugyanakkor kötelessége a szülőnek az is, hogy gyermekét a dolgozó és kenyérkereső alkalmazottakkal szemben tiszteletre és becsülésre tanítsa.

Soha se ígérjünk gyermeknek, csak akkor, ha azt biztosan be tudjuk tartani. A gyermek kicsi korában halványt lát a szülőben és csak a szülőn múlik, hogy ez a halvány minél később, vagy akár soha se dőljön le.

15 és 22 között éli le minden ember a legfontosabb, legproduktívabb idejét. Sajnos, nagyon sok gyermek léhaságokra és haszontalan dolgokra fordítja ezt a soha vissza nem térő, áldásos időt. Hányszor halljuk és hányszor mondták már: Hej, ha én még egyszer fiatal lennék, sok mindent másképen csinálnék! Ez bizony gyakran így van, de legalább az utódainknál igyekezzünk a hibákat helyrehozni és törekedjünk minden tekintetben arra, hogy testben és lélekben rugalmas és egészséges embereket adjunk a társadalomnak, embereket, akik már kicsi koruktól kezdve tudják, hogy mi a kötelesség, a fegyelem, a szorgalom, a mások megbecsülése. Mind olyan tulajdonságok, melyek pusztán polgári keretek között elengedhetetlenül szükségesek az érvényesüléshez.

Még egy generális hibáról szeretnék említést tenni, amely sehol sem olyan feltűnő, mint éppen nálunk, magyar zsidóknál. A gyermeket < nem nagyon szívesen engedik el a szülői háztól, mert hátha baja történik, hátha rossz társaságba keveredik. Ez szerintem igen nagy hiba. A gyermek semmitől sem edződik meg jobban, testben és lélekben egyaránt, mint az ilyen hosszabb-rövidebb kirándulásoktól. Ilyenkor elkerül a szülői kényeztető befolyás alól, a látóköre bővül és lassanként kezd önálló véleményeket alkotni az emberekről, dolgokról és történésekről. Ennek az elméletnek legpregnansabb véghezvivői az angolok, ahol a gyermek majdnem egész fiatalságát távol tölti a szülői háztól és a különböző iskolák és intézetek egészséges és tiszta légkörében egyszerű és hasznos polgárává válik a társadalomnak.

Alkalmam volt egyszer beszélgetni egy angol középiskolai tanárnővel, akinek egyetlen leánygyermeké egy 100 km-re fekvő intézetben tanult. „Miért nem tartja a gyermeket otthon, vagy miért nem járattja egy ottani iskolába?” kértem én. — „Mert nagyon elkényeztetném vele”, felelte. „Jó, szép, de hát akkor mi öröme van a gyermekéből, hi-

szen 20 éves koráig távol van hazulról, azután meg valószínűleg férjhez fog menni, magának meg semmije sem lesz belőle”. „Tudom én ezt” lelelte —, „de a kötelességem, hogy a hazámnak egész embert adjak, nem pedig elkényeztetett bábút”. Ez a felfogás határozottan túlzott a mi szemünkben és én sem tudnám soha hirdetni, egyet azonban okvetlenül fontosnak tartok, hogy minden szülő, aki csak teheti, küldje el a gyermekét minél hosszabb időre külföldre. Az elválás és a nélkülözés nehrzségeit kamatosán kapja vissza a későbbi években.

Sok, mondhatnám a legtöbb zsidó szülő erősen nívón felül neveli a gyermekét. Ne tegyék ezt, különösen a leánygyermekéknél ne! Életre hívnak olyan igényeket, amelyekhez azután később nem tudnak keretet adni és saját rövidlátásukkal teszik tönkre gyermekeik és a maguk életét. Ez a gyengeség és mértéket tartani nem tudás: bűn, melyért egyformán szenved meg gyermek és szülő.

Utolsónak hagyom, amit elsőnek kellett volna említenem. Minden szülő kötelessége, hogy belenevelje gyermekébe Isten és a vallás szeretetét és becsülését. Tekintet nélkül arra, hogy a szülő milyen elveket vall. Egy bizonyos koron túl mindenki megalkothatja magának erről a legfontosabb kérdésről azt a véleményt, amely az egyéniségének a legjobban megfelel, addig azonban bele kell nevelni mindenkibe az Isten-ség fogalma iránti feltétlen szeretetet, mert ez bázis, ezen épül a tisztesség, a fegyelem és az egy mást becsül és: 5000 éves zsidó kultúránk megrendítheted én oszlopai.

Ez a néhány sor nem akar oktatni, sem pedig irányelveket kijelölni. Csupán csak tapasztalataimat vetettem papírra abban a reményim, hogy az elmondottak egyesekben megértésre, az átérzett igazságok pedig követésre találnak.

Kálmán Mihály